

בעין חינוך

בעין חינוכית מספר 121, ג' בניסן תשע"ג

האם גם אננו משועבדים?

אבינועם הרש, רכז הדרכה מדרשת עמיעד

שלנו הן באמת שלנו או שמא הן עדיין מחוברות בשלשלאות ברזל לסטיגמות גורפות שבלי משים הורגלנו לאמץ.

בנושא חשוב זה יש כמה רבדים שראוי להתייחס אליהם ולפתח סביבם דיון. נפרטם להלן.

צריכה תקשורתית מבוקרת

בתקשורת מתקיים דיון ער ביחס לציבור החרדי, חלקו ב"נטל" הלאומי ועוד. הבה ננתח את הדיון עם תלמידיו או ילדינו, ואת השפעתו על עיצוב עמדותינו.

האם הדעות שאנו משמיעים בעד או נגד החרדים בכלל (והצטרפותם לממשלה בפרט) הן דעות הבאות מתוך ברור ערכי-אישיותי שערכת או שמא מדובר בדעות שמשועבדות לכל מיני טורים / תכניות / אמצעי מדיה אחרים ששמענו או קראנו עליהם?

בכלל, האם באמת כל החרדים לא עושים צבא? האם כל החילונים מתגייסים לקרבי? האם יש ציבור שבו כולם מהווים מקשה אחת?!

האם אין חרדים שתורמים למדינה?

האם כולנו רצחנו את רבין?...

סוף דבר, האם התקשורת או "דעת הקהל" לא כובלים את יכולתנו לחשוב בצורה עניינית? מה עלינו לעשות כדי לזכות לחירות בתחום המחשבה?

המקשיב לחדשות חש כי אנו נמצאים בתקופה של חידוש הסטיגמות הגורפות, כל ציבור נגד רעהו. נדמה שמסביבנו מתרחשת תופעה שלא ידענו כמותה מאז ימי רצח רבין. רבים בתקשורת מדביקים סטיגמות על הציבור החרדי כולו, ושמים שהוא מקבל את "עונשו" ונשלח לגלות המכונה אופוזיציה. אישי ציבור חרדים תוקפים את הציבור הסרוג באמירה כי כולנו שונאי חרדים ושונאי תורה ושכולנו הכרזנו מלחמה על הציבור החרדי. אף אצלנו רבים מבקרים בהכללות גורפות את הציבור החרדי.

דווקא אנחנו, הציבור הסרוג שחווה את משבר רצח רבין ויודע דבר או שניים על האשמות קולקטיביות וכתמים שנדבקים על לא כלום, צריכים לדעת לברוח מסטיגמות ומהכללות גורפות. אך רבים, כולל התקשורת, משתמשים בהן, ומי מסוגל לקום נגד העדר? מי בכלל ישים לב שהוא חלק מעדר שחושב אותו דבר? נראה שאין זמן המתאים יותר לחשבון נפש על אודות תופעת שעבוד הדעות (בכלל, וביחסנו לציבור החרדי בפרט) כמו חג הפסח והקריאה לחירות שבכוחו לעורר. אנו נקראים לגלות חירות ולהשתחרר מהסטיגמות המודבקות על ציבורים שלמים, גם על ידנו.

אנו נקראים לחשוב בצורה בוגרת ועניינית, תוך ניתוח כל מקרה לגופו. עלינו לגלות את החירות להתייחס לעצם המעשים של אדם או ציבור מבלי להיגרר לשפיטה מוקדמת של עושי המעשים או של הציבור שממנו הוא בא.

בעיקר נדרשת מאתנו חירות להצמחת כלים ומודעות בריאה, המסוגלים לבחון בכל רגע נתון אם המחשבות

עבדים של דעות קדומות

מלבד השיפוט המוקדם שלנו על החרדים, שיפוט שמשועבד לעתים לדימויים ולסטיגמות, כדאי לחשוב יחד עם התלמידים על תחומים נוספים שבהם אנחנו מתבוננים במציאות ממקום שפוט ומוטה.

האם יש לנו דעה מגובשת על בן אדם שאינו דתי עוד לפני שהחלפנו איתו מילה אחת?

האם יש לנו דעה נחרצת על בן מיעוטים לפני שבאמת עמדנו על מי שהוא באמת ולא רק על מה שהוא?

ובתוך הציבור הסרוג עצמו: האם אין לנו מסיקים על אדם, על אופיו ועל רמתו לפי מבט אחד בגודל הכיפה וצורתה; כמות העגילים (אצל בנות...) או סממנים חיצוניים נוספים שאמנם חשובים אך אינם מלמדים על חזות הכול? וכששומעים היכן הוא או היא לומדים/משרתים – האם אף אז אנו כבר "יודעים" איזה סוג אנשים הם?

מכאן, לתחומי שעבוד שאינם קשורים ליחסנו לאנשים. כדאי לנסות לבחון באילו תחומים נוספים איבדנו את יכולת הבחירה החופשית ודעתנו מעוצבת עקב גורמי חוץ לא עניינים.

ניתן להתייחס ליחסנו למותגים, לצורות בילוי מועדפות (או הנחשבות להתנהגות של "חנונים"), לנטייתנו לשפוט אנשים לפי איכות הטלפון הנייד שהם מחזיקים (או שואפים להחזיק) וכן, אפילו לצורת עבודת השם שלנו. האם אנו בוחרים בסגנון חסידי או כל סגנון אחר רק כי זה "מקובל" או כי זה מה שבאמת בחרנו בו?

לסיים, כדאי לחשוב מה ניתן לעשות כדי לוודא שבעתיד נהיה בני חורין שאינם משועבדים לדעות קדומות שאחרים עיצבו עבורנו.

הרי מי שמשועבד לדעה קדומה, אינו יודע זאת, כי הוא משועבד...

יש בן חורין שרוחו רוח של עבד, ויש עבד שרוחו מלאה חירות; הנאמן לעצמיותו – בן חורין הוא, ומי שכל חייו הם רק במה שטוב ויפה בעיני אחרים – הוא עבד
(עולת ראי"ה, ב, עמ' רמה).

הרהורים חינוכיים

- א. דבריו של אבינועם מזכירים לנו כי חג הפסח אינו רק זכר לאירוע היסטורי מלפני אלפי שנים, אלא קריאה לצאת לחירות אישית (ולאומית...) גם בימינו. את הקריאה שלו לחירות הוא מפנה בעיקר לנושא של דעות קדומות. באילו תחומים נוספים אנו **כציבור** צריכים כיום לצאת לחירות (ללא קשר לעניין הדעות הקדומות)?
- ב. באילו תחומים ראוי שאני באופן אישי אחתור לחירות?
- ג. נסה לדמיין את הדמות של הסבא של הסבא שלך והשווה לנוער של ימינו, בדור המסכים. האם ניתן להעריך מי משניהם הצליח יותר להיות בן-חורין?

מסביב לדפים

1. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
2. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אליי: yonagood1@gmail.com.
3. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.